

—Doctor, aquí n’hi porten un altre que també s’ha tornat boig.

La infermeria era petita i fosca, tenia una finestreta davant de la porta per la qual no devia passar ni un nen de sis anys, però també tenia barrots. A l’esquerra hi havia un armari ple de pots i ampolles que era d’un color verd que ja començava a negrejar. A l’altra paret hi havia una llitera de color fosc amb un drap blanc al damunt i sota la finestra una tauleta on, a primera ullada, semblava impossible que hi pogués cabre tota la humanitat que arrossegava el metge que hi seia i que portava una bata blanca que enlluernava.

Al Josepet aquella bata el va ferir com una bufetada i no hi podia apartar els ulls; però després d’una estona de silenci, aquella blancor, aquell contrast entre tot el que el voltava, li va agradar.

—Seu.

Al davant de la taula hi havia una cadira amb el cul tou que produïa un alleujament a tot el cos. Acostumat com estava a seure a terra o al catre, allò li va produir una agradable sensació. Una mosca es va posar al damunt del seu genoll, amb un petit moviment la va espantar i va començar a volar, venturosa ella, la va seguir amb la vista i va anar volant per la petita infermeria, es va acostar amb silenci a la finestreta i va fugir a través dels barrots, “ho ha aconseguit!” Va pensar el Josepet, almenys ella ho ha aconseguit. Va somriure, el metge el va mirar i va moure el cap.

Els vigilants que havien portat el Josepet agafat un per cada braç s’havien quedat a dintre, un a cada costat de la porta. Pensaven que arrencaria a córrer? No hi havia poc tros fins arribar a la porta del carrer, (com no es fes invisible...) o potser pensaven que faria com la mosca i sortiria per la finestreta i es perdria cel enllà?

—Espereu a fora, si us plau.

—Però... no podem...

—Jo me’n faig responsable, sortiu.

Quan la porta es va tancar al seu darrere es va fer un gran silenci. En Josepet, que no havia aixecat el cap des que havia sortit de la cela, va mirar el metge.

El coneixia, sí, havia estat a casa moltes vegades, de segur que era amic de la seva germana, com tants altres metges que hi havia a Lleida. Devia tenir uns cinquanta anys, era alt i molt gros, i portava unes ulleres de closca de tortuga que donaven vida a aquella cara que, rodona i pelada, igual que el cap, semblava la cara d'un mort.

—Josep, no saps el greu que em sap veure't aquí, jo ja sé que ni tu ni la teva família heu fet res de dolent.

—Hem perdut.

—Sí, heu perdut i les coses estan així, no sé què és millor, si estar a fora o aquí dintre, no creguis.

—No hi pot haver res pitjor que estar aquí dintre, res, preferiria estar mort.

—La teva família va cada dia a missa per tu, què creus que sentirien si sabessin el que has fet? —deia el metge mentre li embenava el braç.

—Elles estan vives i han de viure, jo ja és com si estigués mort. I encara que no em matin, cosa que ja dubto, ja res no serà igual.

—L'important és estar viu, Josep, creu-me, aguanta! Si surts d'aquí tot tornarà a ser com abans, això ho oblidaràs, afortunadament el subconscient arracona els records dolents i no els deixa sortir a la llum.

—Jo no puc viure aquí dintre, si hagués fet algun mal a algú, potser em consolaria pensar que estic pagant per això, però, per què estic aquí tancat? Per què?

—N'hi ha tants com tu, Josepet...

—Però jo no puc sentir el que els passa als altres, i no és cap consol, li ho asseguro, saber que no sóc l'únic.

—Si almenys tinguessis fe en Déu...

—Déu? On és Déu ara? On era quan em van posar aquí dintre? Quan vàrem perdre la guerra? Com pot ser que Déu, si és en algun lloc, estigui al costat de Franco?

—Qui diu que Déu és al costat de Franco? Els capellans sí, Josepet, perquè es posen al costat del que guanya, però Déu no.

—Aleshores, per què el va fer guanyar?

—Déu li demanarà comptes del que fa, si no és aquí, serà a l'altra vida, però no se n'escaparà.

—Tant de bo jo pogués pensar així, però jo no hi crec en l'altra vida, tot el que no es faci en aquesta... vostè parla com el capellà, sempre diu que Déu sap el que fa, que pensa

en nosaltres i no ens abandonarà, que està amb nosaltres! No li arrendo els guanys si això és així! Però la veritat és que cap de nosaltres pot creure en Ell.

—No parlis així, no es pot viure sense Déu.

—És que jo no visc!

—Doncs has de viure. Algun dia sortiràs d'aquí i recordaràs això com un malson.

—Un malson? Sí, realment ha de ser això, no pot ser altra cosa, estic somiant i quan desperti tot haurà acabat, no hi haurà presó, ni Franco, ni la guerra haurà existit mai! En Paco serà viu i jo assegut al pati de casa amb el cap recolzat a la falda de la mare.

—No te'n burlis de mi, et vull ajudar.

—Perdoni, però no crec que em pugui ajudar ningú.

—Un home intel·ligent com tu pot trobar mil maneres d'aguantar el temps que hagi d'estar aquí dintre.

—Vostè creu? A mi em sembla que és ben al contrari, precisament l'home intel·ligent és el que està més perdut que cap en casos com aquest, perquè el seu cap no té repòs.

Es va sentir un terrabastall darrere la porta i uns crits espaordidors van emplenar la petita habitació. En Josep no va ni parpellejar, l'havien despertat tantes nits els seus propis crits que ara ja ni sentia els dels altres. El metge va obrir la porta, aquell pobre diable de cap pelat s'arrossegava per terra i estava tan agafat a les cames de l'oficial, que no hi havia força humana que el pogués arrencar d'allà. De la seva boca només sortia un crit, el crit que surt de totes les boques en perill, un crit més antic que la mateixa vida i que l'home repeteix sempre que es troba desemparat, un crit que surt de més endins on ni tu mateix pots creure que la teva ànima tingui fons, un crit que no el dius tu, sinó que es forma a dintre teu com una bola de neu i va rodolant fins sortir-te per la boca en forma de paraula, una sola paraula: mare!

De sobte va callar, en Josep es va girar i el va veure a terra estirat sense parlar ni moure's, semblava mort, però no ho estava, ja sabien ells com fer callar un home sense matar-lo.

Una empenta el va fer entrar a rodolons a la cel·la, però se val, ara ja no tenia forces ni per rebel·lar-se, els primers mesos de ser allà dintre, quan algú el tractava d'aquella o li adreçava una paraula punyent es girava com un llampec i s'abraonava, normalment, a sobre dels barrots de la porta, ja se'n preocupaven que fos tancada ben de pressa. Però ara res mereixia la pena, ni ganes de sortir tenia, ni de viure, tan de

bo el matessin ben aviat! Què faria davant d'aquelles reixes?

Es podia fer quelcom més que matar el cos, es podien matar les ganes de viure i aleshores deixes de ser, et tornes res. De petit, en Josep pensava molt en aquella paraula i volia donar abast al seu significat, què era res? I pensant-ho s'enfonçava a dins seu per buscar, inconscientment, un començament, i darrere del començament el no-res, i es trobava amb un gran forat negre on no hi havia records, ni sentiments, ni paraules, i més gran ja va pensar que allò havia de ser la mort, i això era! El no-res era la mort, la foscor. Que il·lús! Ara sí que ho veia clar, el no-res no era la foscor, era tot el contrari: la claredat que cega, que et fa veure les coses que tu no voldries, que et fa sortir per la porta pensant que vas a la veritat, on tot és viu, net i bo, i quan penses que ja ho tens, t'adones que és buit, que no hi ha res i que aquella claror que t'enlluernava amb llampecs prometedors i falaguers, es queda darrere teu. Et gires per tornar-la a creuar, incrèdul encara d'aquella veritat que no hi és, i la ultrapassa dues o tres vegades fins que t'adones que només és allò el que has estat cercant, i pel que has estat lluitant quan ho veies lluny però a l'abast.

En Josepet es va asseure una altra vegada a terra, al seu racó, feia molts dies que no volia seure a la llitera perquè s'endormiscava i després a la nit no podia dormir, com feia sempre va posar els braços a sobre dels genolls i va amagar el cap. El doctor Mora li havia portat records de casa, des que havia entrat en aquella presó que no parava de pensar en els seus i en la seva infantesa, de vegades l'abstreia tant que li semblava que sortia per entremig dels barrots i tornava a viure tot el que recordava. De fet, tot li havia passat per estimar tant els seus, no ho podia evitar, era una persona enyoradissa i quan estava fora de casa el cor se li fonia, si no hagués estat per aquell fet ell seria molt lluny d'allí. Potser és que en el fons no havia crescut, la mare sempre li havia dit "nen" i per a ell aquella paraula era tot un món, aquella sensació de petit quan es posava al llit i sabia que tots eren a dins, sota el mateix sostre segurs i arrecerats, aquella seguretat no l'havia sentida mai més, i com l'enyorava! De vegades s'enganyava pensant que tot s'arreglaria, quan tenia un problema moltes vegades li agafava com una mena de son, millor dit unes ganes de dormir inexplicables i és que en el seu subconscient volia sentir la sensació de les nits d'infant, ara ho veia tot molt clar, semblava mentida la perspectiva que prenien les coses després de pensar-hi tant, es veien clares i tot tenia una resposta, les seves actuacions que en el moment donat

ni pensava per què les feia d'una manera i no d'una altra, ara veia que seguien un camí, el camí que s'havia obert davant d'ell en el moment d'obrir els ulls després de sortir del ventre de la seva mare i ara allà dintre veia la seva vida com una novel·la en què cada pensament i cada pas tenien una raó de ser, millor dit els hi dona l'autor. Mentre vas per la vida no et pares a pensar que vius, simplement vius, és l'escriptor el que s'asseu a "mirar" la vida, la seva i la dels altres, l'escriptor o el que ha deixat de viure.